

02 - Vũ trụ Quan

Kalama tri ân đh Nguyễn Thị Ngọc Ánh ghi chép.

[11/06/2025 - 11:12 - anhlibrary]

Ta học về Danh và Sắc để thấy được cấu tạo của thế giới và chúng sinh vốn dĩ do các điều kiện mà thành. Quá trình Năng và Sở ấy được thiết lập trên nguyên tắc Nhân Quả:

- 14 Tâm Sở bất thiện tạo ra 5 trần bất toại và những Sắc Pháp tương ứng, gồm những Sắc Nghiệp và những Sắc Tâm bất thiện.

- 25 Tâm Sở Tịnh Hảo tạo ra 5 Trần Như ý và các Sắc Pháp tương ứng. Chính 5 Thức biết cảnh vật chất Như ý hay Bất toại cũng là hậu quả có được từ các Tâm sở Thiện Ác.

- Ta học A Tỷ Đàm để làm một việc duy nhất là dùng nhận thức đúng đắn về Danh Sắc để thay thế 14 Tâm Sở bất thiện bằng 25 Tâm Sở Tịnh hảo. Toàn bộ những gì cần trao đổi hầu như đều nằm trong con số 25.

- Để thực hiện được hành trình ấy, ta chỉ có một con đường duy nhất là sống Chánh Niệm trong từng hoạt động của 6 căn, để nhận diện lúc nào là 14 có mặt, lúc nào là 25 hiện hữu. Lúc đầu, khi được nhận diện thì 14 có thể vẫn tiếp tục có mặt, nhưng theo thời gian khi bị nhận diện thì 14 sẽ nhường chỗ cho 25. Ngược lại, khi 25 được nhận diện thì nó tiếp tục có mặt và ngày một lớn mạnh vì Chánh Niệm là một phần trong số 25 ấy.

Như giặc bị lính thấy thì giặc bỏ chạy, nhưng lính gặp lính thì chỉ thêm đông vui.

Hành trình tu tập Tuệ Quán chỉ là hành trình sống với Chánh Niệm mà lúc đầu chỉ là tỉnh thức với từng khoảnh khắc hiện tại, không gì hơn nữa. Nhưng qua thời gian, cộng với căn tánh của một người có túc duyên giác ngộ thì ngay khi Thân Tâm có những chuyển biến như từ tư thế này chuyển sang tư thế khác, từ Tâm trạng và cảm xúc này chuyển đổi sang Tâm trạng và Cảm xúc khác thì hành giả sẽ từng bước ngộ ra nhiều điều mà xưa giờ mình không ngờ đó là thấy được rằng bản thân mình chỉ là một nắm cát với những thiện ác, buồn vui trong tâm lý và những biến động của 4 đại trong tám thân sinh lý. Hành giả cũng qua đó thấy được rằng Danh Sắc không nằm ngoài Tam Tướng và Tam Tướng chính là Danh Sắc, chứ không phải trong Danh Sắc có Tam Tướng hay Tam Tướng có trong Danh Sắc như trong lý thuyết mà nhiều người vẫn lầm tưởng.

Tùy căn cơ mỗi người mà tâm trạng của hành giả lúc này thô hay tế: chán hay sợ trước bản chất không tin được của Danh Sắc. Trình độ này chín muồi thì hành giả nhìn về mình và thế giới bằng một cái nhìn của người ngoài cuộc, không có gì thích hay ghét, không trốn chạy cũng không mong chờ. Cứ thấy mọi sự đến rồi đi như những người khách lạ hay quen. Có người thì 14 là khách quen, có người 25 là khách quen. Chính ngay cửa ngõ này người hữu duyên sẽ tiến thẳng vào 4 tầng Thánh Trí mà bắt đầu là tầng Sơ Quả Tu Đà Hoàn.

- Cách giải thích về trạng thái, tâm trạng, cảm xúc của hành giả tu tập Tứ Niệm Xứ như ta vẫn biết xưa nay rất dễ dẫn đến ngộ nhận rằng trước khi chứng Thánh hành giả phải lần lượt trải qua các tâm trạng, cảm xúc theo cách học trò qua được lớp thấp mới đậu được lớp cao. Mà thật ra tất cả những trạng thái ấy xuất hiện theo cách đồng bộ như nhiều mặt của một viên kim cương không có trước sau, trên dưới. Bằng chứng là trong Kinh có kể lại trường hợp của rất nhiều người chỉ nghe một câu Kinh đã chứng Thánh thì làm gì có một lộ trình tu chứng theo kiểu hàng dọc mà nhiều người vẫn tưởng lầm.

- Cũng do căn cơ của mỗi cá nhân mà có người trước khi tu tập Tứ Niệm Xứ phải trải qua giai đoạn trau luyện Định Tâm để ổn định tư tưởng với trình độ tối thiểu là Sơ Thiền. Có những cá nhân trực tiếp tu tập Tuệ Quán không thông qua một trình độ thiền định nào.

Hai hạng hành giả này giống hệt hai người khách đi xuống qua sông: một người phải biết rõ về chiếc xuống mình đang ngồi, thậm chí biết rõ, cách đóng xuống, chèo xuống. Nhưng có người biết chèo xuống là đủ. Đương nhiên là người biết càng nhiều về chiếc xuống thì khi hữu sự như gãy bánh lái hay tình trạng xuống bị nước xoáy, nước cuốn thì người có kiến thức vẫn tốt hơn người không biết gì. Nên trong Kinh có kể ra 4 hạng hành giả Tuệ Quán:

- Định trước, Tuệ sau.

- Tuệ trước, Định sau.

- Định Tuệ song tu
- Và thuần túy tu Tuệ.

[Tuệ là Tứ Niệm Xứ, còn tu Định đây là tu thiền, bốn loại hành giả, tùy theo căn cơ, thì trong Kinh có ví dụ tôi rất là thích là cũng cùng đi từ điểm A qua điểm B, có người hành lý của họ có rất là phong phú. Có người họ chỉ cần có chai nước thôi, họ không sợ đói, họ chỉ sợ thiếu nước thôi, vì đối với họ đi 10 cây số cầm chai nước được rồi, 2 lít nước là đủ giải quyết 10 cây số. Nhưng có người vì nhu cầu cơ thể của họ là họ ăn, họ đi họ không có gì nhai nhai bị kiệt sức, nhất là tiểu đường, vì tiểu đường hoặc là mấy người mà bị máu tuột, họ hay dễ bị vấn đề lắm, họ phải có thuốc đem theo bị máu tuột chết hoặc bị đường tuột. Trong khi có người thì họ đi 10 cây số, họ chỉ cần chai 2 lít nước đủ rồi, còn có người họ đem theo nào đồ ăn, nào thuốc uống, nào dù, nào quạt, nào khăn choàng, nào giày dép đủ kiểu, đủ cách. Có người họ chỉ cần một đôi dép lười với chai nước 2 lít, xong. Vậy đó, nhiều căn cơ. Còn trong Kinh nói Bồ Tát Chánh Đăng Giác, Bồ Tát Phật Tổ, người sắp thành Phật Tổ giống như ông vua mà đi vậy đó, trước khi Ngài đắc Chánh Đăng Giác thành Phật, Ngài phải bỏ hẳn một canh để mà Ngài nhớ chuyện xưa. Một canh của Ấn Độ, đêm ba canh. Ngài ngồi Ngài nhìn suốt mình hồi đó sao, sao...bỏ hẳn một canh. Rồi canh thứ hai là tại sao mà mình lại như vậy. Canh một là nhớ mình từng làm vua, làm quan, làm ăn mày, ăn cướp gì đó. Rồi canh hai là tại sao mình như vậy, tới canh thứ ba Ngài mới tu tập Tuệ Quán. Còn mấy vị khác chỉ cần nghe câu là đắc rồi, mấy người khác đơn giản. Khi mà Đức Phật Ngài đắc rồi thì Ngài cái gì cũng biết]

Không một ai chứng Thánh mà mù tịt về Bốn Đế. Cũng không có ai giác ngộ Bốn Đế lại mù tịt 12 Duyên Khởi.

Và ai đã thông thuộc Bốn Đế cùng 12 Duyên Khởi thì cũng không xa lạ gì với 24 Duyên Hệ dù họ có thể là người không lão luyện về lãnh vực này. 12 Duyên Khởi là hành trình sinh tử mà qua đó Thiện ác, buồn vui được tác động bởi Vô Minh mà làm thành một chuỗi nhân quả:

- Thiện tạo ra vui, Ác tạo ra khổ, và vì để trốn khổ tìm vui nên phạm phước làm các nghiệp thiện ác để từ thân này lại tạo ra thân khác.

- Còn 24 Duyên hệ chính là cách thức mà mỗi mắc xích trong 12 Duyên Khởi tương tác lẫn nhau: Nhân có trước

Quả có trước nhân.

Nhân quả cùng có mặt.

Hoặc là nhân là sự vắng mặt của cái gì đó để cho quả có mặt.

[Chiều nay tôi giảng 4 chương: Định, Tuệ, Duyên Sinh, Duyên Hệ. Bốn chương mà tôi giảng có 45 phút thôi. Bởi hồi xưa trong Kinh kể đó là có nhiều ông quan quyền, đại gia đi học đạo, họ không có thời gian mà chỉ cần họ là người có huệ căn, họ vô họ gặp đúng Thầy, họ học một phát một là Đạo Phật nhờ vậy mà phát triển, hiểu không? vì họ là người có ảnh hưởng, họ đi theo một vị Thầy, vị đó đi bắt họ đi theo thôi, tới một gốc cây nào đó, chờ ông Thầy ăn xong, họ lại họ múc miếng nước suối, họ bẻ cây làm tâm xĩa răng, họ dâng cho ông Thầy xong rồi họ và ông Thầy ngồi nói chuyện xong, trời nắng hơi nghiên nghiên họ chào họ đi về, chiều rồi. Ông Thầy về am còn họ về nha, hôm sau họ trở lên phục vụ, họ học chánh pháp có một buổi trưa].

Tức là tu Phật là phải nhận thức cái gì và nhờ nhận thức đó anh tu cái gì.